

Az 1988. évi felsőoktatási ifjúsági parlament állásfoglalása

1988. április 22—24. között 66 000 egyetemi és főiskolai hallgató, fiatal oktató és dolgozó képviselőtében 300 küldött részvételével került sor a felsőoktatási alágazati ifjúsági parlamentre. Megtárgyalva a Művelődési Minisztérium beszámolóját az 1983-ban módosított 1981. évi Országos Felsőoktatási Ifjúsági Parlament intézkedési tervének végrehajtásáról és a felsőoktatás cselekvési programját, a következő politikai állásfoglalást hozta.

1. Az ifjúsági parlament a Művelődési Minisztérium beszámolóját az intézkedési terv végrehajtásáról tudomásul vette. Az elmúlt öt évben a jogi keretek megteremtése érdekében jelentős lépések történtek, de az MSZMP Politikai Bizottsága által 1981-ben elhatározott és a gödöllői IP-n 1983-ban támogatott reform nem valósult meg, a tárgyalt időszakban a felsőoktatásban nem történt lényegi elmozdulás. Ennek okai a felsőoktatáson belül és kívül egyaránt megtalálhatóak.

2. A felsőoktatáson belüli reformfolyamatok felgyorsulásához szükséges a környezet átalakulása. Ennek irányait a stabilizációs és kibontakozási program megfogalmazza. Ez újabb áldozatvállalásokat igényel tőlünk is. A programot támogatjuk, de nem feltételek nélkül. Ahhoz ugyanis, hogy erőfeszítéseinknek értelme legyen, garancia szükséges. Ezt a garanciát a magyarországi szocializmus kialakult intézményrendszerének átfogó radikális reformja jelentheti. A társadalom egyre nagyobb rétegei számára megkérdőjeleződnek a hatalomgyakorlás eddigi módszerei, intézményei, a szocializmus korábban stabilnak hitt elvei, értékei. Politikai elveink és gyakorlatunk megváltoztatásának igénye szorosan összekapcsolódik a széles körű vezetőváltás sürgetésével.

Az intézményrendszer gyors, átfogó koncepció alapján megvalósuló reformjának lényegét az állampolgárok és közösségek öntevékenységének és önállóságának erősítése, a nyilvánosság bővítése, az érdekeszámítás helyett nyilvános érdekütköztetésre épülő társadalmi tervezés és gyakorlat kialakítása jelentse. Lehetővé kell tenni a pluralizmus szervezeti leképezését, az alkotmányosság keretei között maradéktalanul biztosítani kell az egyesülési jogot. Ezért szükségesnek tartjuk a demokratikus hatékony működést szolgáló intézményes garanciák megteremtését. A társadalom demokratikus működésének feltétele a törvényesség minden szervezettel és állampolgárral szembeni egységes érvényesülése.

A párt mellett erősödjenek más politikai és társadalmi szervezetek érdekintegráló funkciója, önállósága, társadalmi nyilvánosság, alapuló érdekütköztető, érdekegyeztető szerepe. Válgon szét az MSZMP elvi-politikai és a kormányzati államigazgatási szervek gyakorlati végrehajtó szerepe. Növekedjen a kormány önállósága és felelőssége. Az egyes kormányzati programok között világosan és társadalmilag ellenőrizhetően jelenjen meg a vezetők felelőssége.

Az elmúlt időszakban egyre erősebb igény jelentkezik a társadalom részéről a politikai intézményrendszer ilyen irányú átalakítására. Üdvözljük a Központi Bizottság és a parlament ilyen irányú kezdeményezéseit, fontosnak tartjuk azonban, hogy széles körű és nyílt vitát folytasson ezekben a kérdésekben a társadalom valamennyi csoportjával. Nemzeti közmegegyezés csakis ezen az alapon jöhet létre.

3. A társadalmi-gazdasági reform gyorsításával, azzal kölcsönhatásban szükségszerű és elengedhetetlen az oktatás átfogó reformja, az ország szellemi potenciáljának erősítése. Ezért nem fogadható el az a politika, amely az oktatást, különösképpen a felsőoktatást a stagnálás állapotába kényszeríti. Ennek logikus következménye a kontrasztelekció, a szellemi energiák kihasználatlansága, a feltételrendszer drasztikus leromlása.

4. Ebből a helyzetből mutathat kiutat a felsőoktatás fejlesztésének cselekvési programja. Ezt a programot az ifjúsági parlament előremutatónak, az elmozdulás irányát helyesen megfogalmazónak tartotta, ennek végrehajtásában az egyetemi, főiskolai ifjúság szerepet vállal. E program megvalósítása feltétele a gyökeres gazdasági és társadalmi átalakulásnak, új értékek megszilárdulásának, a jól képzett, tenni akaró és a szó igazi értelmében vett értelmiségi réteg kialakulásának. E program a felsőoktatás kibontakozási programja lehet, ha a végrehajtáshoz jelenleg hiányzó anyagi forrásokat a költségvetés biztosítja. Az Ifjúsági Parlament egyetértett a felsőoktatás fejlesztési alapjának létrehozásával. Indokoltnak tartotta, hogy 1990-re a felsőoktatás költségvetéséből való részesedése a jelenlegi 0,9%-ról 2%-ra növekedjen, és középtávon biztosítsa, hogy oktatásunk színvonala felzárkózzon a fejlett európai országok szintjéhez.

Veszprém, 1988. április 24.

FELSŐOKTATÁSI
IFJÚSÁGI PARLAMENT

A JATE OD KISZ-küldöttgyűlés véleménye az MSZMP országos értekezletének állásfoglalás-tervezetéről

A dokumentum egészét eklektikusság jellemzi, ami azt jelzi, hogy a KB-ban a jelenlegi társadalmi valóság értékelése, s a jövő alternatívái tekintetében nincs egység. Nyilván ebből fakad, hogy a tervezetből hiányzik a jelenlegi helyzet okainak részletes és őszinte feltárása, holott az őszi országgyűlésen az ez iránti várakozás egyértelműen megfogalmazódott. Úgy véljük, ennek az igénynek a pártértekezlet köteles eleget tenni.

A dokumentum inkohereciájának másik két okát abban látjuk, hogy nem vázol fel egy olyan szocializmus-modellt, amelyet globálisan működőképesnek tart, s amelyért maga a kibontakozás is értelmet nyer.

Az állásfoglalás-tervezet lényegében önkritikusan minősíti a párt utolsó másfél évtizedes működését, bár a konkrét elemzések vagy hiányoznak, vagy felületesek. Nem mondja ki, hogy a súlyos tévedések fő oka az a politikai intézményrendszer, amelyben a sorozatos hibás, voluntarista döntések elkerülésére nem a rendszer selektív működése ad biztosítékot, hanem csak az esetleges államférfiúi bölcsesség kecsseget némi reménnyel.

A párt belső életével foglalkozó részeknél különösen jól nyomon követhető az a jelenség, hogy országunk helyzetének megítélésében s a jövőt illetően nincs koherens elmélete a KB-nak. Érezhetően nagy súlvt fektet a dokumentum a pártegység kívülről szabályozott megtartására. Véleményünk szerint mind egy össznépi, mind egy pártban belüli közmegegyezés alapja a jelen helyzet teljes és átfogó értékelése, és a szocializmus építésében küszöbönálló új szakasz deklarálása, valamint globális felvázolása lehet, természetesen a megfelelő intézményi és személyi garanciák biztosításával.

A társadalom különböző csoportjai közötti érdekellentéteket pártunk politikája tényként kezeli. Azonban, ha a párt nem képes leképezni az érdekellentétekből adódó különböző álláspontokat, akkor nem képes ezek szintézisére sem, s nem képes a hordozó csoportok politikába való integrálására sem. Ahhoz viszont, hogy az érdek-csoportok a politika színterén (a pártban) megmérközhessenek és eldőlhessen, valójában melyik képviseli a többséget, és melyik a kisebbséget, nyilvánosságot kell kapniuk. Erre szolgálnának a különböző platformok. A szervezeti felépítése önmagában merevítő jellegűek a platformokban kifejeződő érdekviszony — és értékmegjelölések — adhatnak meg azt a struktúrát, amelyben a párt önfejlődése elképzelhető. A kisebbség álláspontjának nyilvánosságra kerülése igen fontos a döntést előkészítő

szakaszban, hisz a kisebbség intoleranciája fontos figyelmeztetés a politika számára, ugyanis a többség intoleranciájára hívja fel a figyelmet.

Az e) ponttal messzemenően egyetértünk. Második mondata értelmében le kell váltani azokat a vezetőket, akik felelősek a hibás döntésekről.

A k) pontban a kapitalista rendszer iránti illúziók elosztásával kapcsolatos részt demagógnak tartjuk. Úgy véljük, nem a kapitalizmus lejáratására, inkább annak meghaladására kellene erőnket koncentrálni, elsősorban azzal, hogy az általunk képviselt szocialista eszmék és különösen a szocializmus gyakorlata vonzóbb legyen a kapitalizmusnál. A ma fiataljainak döntő többsége nem sorolja a jövő alternatívái közé a polgári restaurációt, nincs szükség tehát ilyen „légvárak” szétverésére. Annál inkább szükséges számukra az, hogy szocialista hazánkban boldogulhassanak, s anyagi jólétben, biztonságban, munkaerő-giajukat és szellemi kapacitásukat kibontakoztatva teljes jogú állampolgárai lehessenek szocialista hazájuknak, hogy „gazdaként” építhessék szűkebb s tágabb otthonukat. Véleményünk szerint a dokumentum a társadalom struktúráját igen differenciálatlanul írja le, s ennek következtében nem is fogalmazza meg azt, hogy az egyes rétegek politikának történő megnyerésében mire kíván támaszkodni. Különösen hiányoljuk a dokumentumból a megújuló párt ifjúságpolitikájának felvázolását, hiszen ennek hiányában aligha számíthat az ifjúság támogatására. Szükséges, hogy az értelmiség társadalmi hivatásának megfelelő helyét is kijelölje az állásfoglalás-tervezet, hisz a társadalomban kívánatos innovatív folyamatoknak csak ez lehet a garanciája, a hajtóereje. Úgy véljük, hogy a társadalmi folyamatok elemzésében, a jövő tennivalóinak kimunkálásában a párt eltökéltsége nem elég határozott. A párt vezetői szerveiről a kapkodás, az egység hiányának képe alakult ki bennünk, s ez aggodalommal tölt el bennünket. Úgy gondoljuk, ennek okai a vezetésben lévő csoport önfeladásra képtelenségében keresendők. Ezen csoport számára a mai megváltozott társadalmi körülmények között csak önmaga meghaladása tűnik az egyetlen reális cselekvési alternatívának. A korszakhatár új típusú vezetőket igényel.

Fontosnak tartjuk, hogy a párt ne halogassa a megújulását tovább. A megújulásnak része kell, hogy legyen a párt és az ifjúság új alapokon létrejövő konszenzusa. Ennek intézményi kereteit mihamarabb ki kell alakítani. (Elfogadta az OD KISZ április 20-i küldöttgyűlése.)

JATE OD KISZ-KÜLDÖTTGYŰLÉSE

I. Javaslatok a KISZ KB-nak

Javasoljuk, hogy a KISZ KB az országos pártértekezlet után hívjon össze országos KISZ-értekezletet, ahol:

- Vitassák meg, hogyan kíván a KISZ csatlakozni az új pártprogramhoz, annak ifjúságpolitikájához;
- Vizsgálják meg a demokratikus centralizmus szervező elvének működőképességét a KISZ-ben, és dolgozzanak ki más szerve-

- zódési alternatívákat is;
- Vitassák meg, hogyan strukturálódhat az ifjúsági politikai intézményrendszer, milyen szerepet kíván abban a KISZ betölteni.
- Módosítsák a KISZ szervezeti szabályzatát, miszerint:
 - „A KISZ az MSZMP politikai ifjúsági szervezete.”
 - „A küldöttek egy-

harmadának írásbeli kérésére a kongresszust össze kell hívni.”

- A küldöttgyűlés megerősíti az OD KISZ-küldöttgyűlés véleményét az országos pártértekezlet állásfoglalás-tervezetéről.

II. A JATE KISZ EB feladatai

- Az elkövetkező mozgalmi évben, 1988 őszén kerüljön sor

- rendkívüli JATE KISZ-küldöttgyűlésre, ahol:
 - Határozzák meg a szervezethez tartozás politikai minimumát;
 - Dolgozzák ki a szervezet irányításának, az új körülményeknek adekvát módszereit és határozzák meg cselekvési tartományát;
 - Döntsenek arról, hogy az egyetemen

- kialakult ifjúsági csoportosulásokkal (öntevékeny körök, egyletekkel stb...) milyen módon kíván együttműködni a KISZ.
- A JATE KISZ EB 1988. október 30-ig dolgozza ki információs munkájának módszereit. Tartsa szem előtt a tagok személyre szóló tájékoztatására igényét.

- A KISZ a jövőben határozottabban működjen együtt a JATE pártszervezeteivel mind a politikai, mind az érdekvédelmi cselekvésben. Igényelje a közös platformok kialakítását.

- Kérjük, hogy a JATE pártbizottsága jelezze az MSZMP KB-nak az 1988. évi KISZ-küldöttgyűlés véleményét az utóbbi évek ifjúságpolitikájáról. Kérjük, hogy a véleményünket aktívan támogassa.

A KISZ-titkár politikai munkatársként dolgozik tovább

— Legutóbbi lapszámunkban tudósítottunk a JATE KISZ-küldöttgyűléséről, amely nem választott egyetemi titkárt. Hogyan alakult ki ez a furcsa helyzet, és hogyan működik ez a KISZ-szervezet vezető nélkül? — kérdeztük a lemondott titkárt.

— Március elején elkezd-tük keresni a következő KISZ-titkárt és az Egyetemi Bizottság (EB) tagjait. A jelölőbizottság kilenc embert kérdezett meg, és egyik sem vállalta a titkárságot.

— Te miért nem csinálod tovább?

— Sokan kérdezik ezt most. Kicsit megkoptam ez alatt az egy év alatt. Borzasztó kevés ember volt hajlandó dolgozni. Igazából nem volt eredménye annak, amit itt néhányan tenni próbálnak. Csökken a taglétszám, az emberek elfordulnak a KISZ-től és a többi szervezettől is. Nem szimpatikus számukra az ilyenfajta politikai szerve-

zetben való ténykedés. S ez csak egyre rosszabb lesz. — A KISZ-titkárság főállásod volt. Mihez kezdés most nélküle? — Július közepéig még itt vagyok, mint politikai munkatárs dolgozom tovább a KISZ-bizottságon. Ez azt jelenti, hogy gyakorlatilag ugyanazt fogom csinálni, mint eddig. Itt, a JATE-KISZ-en két függetlenített politikai munkatársi állás van. Az volt a gyakorlat, hogy egyik ebből a titkár, de ez sem törvényszerű. Volna még egy gazdasági ügyintézőnk, aki a megyei KISZ, és egy gépirónök, aki az egyetem alkalmazottja. Politikai munkatársat nehéz találni — most sincs már —, mert az emberek nem vállalják, hogy főállásba eljőjenek forradalmárkodni. Ez ma már nem perspektíva. A kilenc ember, akit megkérdeztünk, mind arra hivatkozott, hogy ő nem véletlenül tanul. — Elég általános karriermodell, hogy valaki „főállá-

sú forradalmárként” kezd, s addig vár itt, amíg nem találkozik valami megfelelő „állami”, leginkább egyetemi állást számára. — Önmagában természetesen tartom, hogy az ifjúsági szövetségben — többnyire — nem lehet évtizedeken keresztül dolgozni. A KISZ-apparátus egy-két éves „kiterőt” jelent csak. Az is igaz persze, ha végignézzünk az egyetemi KISZ 30 éves történetén, szinte minden titkár az egyetemen kapott állást. — Te is az egyetemen maradsz? — Dehogyan maradok! Sohasem voltak tudományos ambícióim. Szeptembertől megyek tanítani. Azt nem tudom, az elődeimnél mennyire volt tudatos ez a „KISZ-ugródeszka”, de volt olyan, aki már tanáreggéd volt, amikor elvállalta, s közben tanított is. Bár kétségtelen, hogy a JATE-s KISZ-titkárság jó ajánlólével volt. Ez azért nem jelent karrierizmust. Most

azonban a KISZ-apparátus nem jelent ugródeszkát szakmai vonalon, s ez jól van így. Politikai vonalon persze lehet tovább menni, mert nemcsak nálunk: mindenütt egyre kevésbé találunk rátermett, politikai munkatársat. Ez azt jelzi, hogy a szakmában dolgozni nagyobb perspektíva, és szimpatikusabb az embereknek. — A JATE KISZ-küldöttgyűlésén a felszólalók véleményét ostromolták a szervezeti hibáit. Néhányan elmondták, hogy mit kellene változtatni, mások szerint nem lehet változtatni, de nem tettek föl egy teljesen logikus kérdést, szükség van-e KISZ-re itt az egyetemen? — Ezt a kérdést föltették magunknak az EB-ben, amikor készültünk a küldöttgyűlésre, még úgy is, hogy szükség van-e egyáltalán a KISZ-re, de úgy minden-képpen: Ha ennyire látványosan nem találunk embert, aki vállalná a munkát

(az EB is csak igen nyögve nyelösen jött össze), akkor fölvetődik a kérdés, hogy szükség van-e egy egyetemi szintű bizottságra. — Négy fizetett munkatárssal... — ...igen, bár a gazdasági felelősnök a megyei KISZ-bizottság, gépirónök az egyetem alkalmazottja, felvetődik a kérdés, hogy 500 KISZ-tagnak szükség van-e 4 fizetett munkatársra. Senki nem vállalta a titkárságot, s ez azt jelenti, hogy az emberek nem látják jelentőségét, értelmét, nem érzik a hiányát, ahogy talán a létét sem érezték igazán. Én egyébként kíváncsi vagyok rá, hogy ez a mostani állapot, hogy nincs titkár, fog-e funkciózavarokat okozni, másrészt föl fog-e valakinek tűnni a tagok közül. Érezni fogják-e a hiányt? — Meghívtak téged a Veszprémi Országos Felsőoktatási Ifjúsági Parlamentre, de nem jöttél el. Ez a te érdektelenségedet jelzi?

— Nem az érdektelenségemet vagy kiábrándultságomat, egyszerűen fáradt voltam. Huzamosan minden hét végét azzal töltöttem, hogy „KISZ-eztem”, se pihenni, se felkészülni nem volt időm — azért nem mentem el. Utólag sajnálom, hogy nem voltam ott, mert a KISZ olyan politikai hibákat követett el, amelyeket ha megakadályozni nem is, de talán szóval tudtam volna tenni. — Mire gondolsz? — Az Egyetemi Főiskolai Tanács (EFT) nem számolt azzal, hogy a küldöttek között lesznek olyan KISZ-tagok is, akiknek nemcsak a tagkönyve van meg, hanem tényleg komolyan gondolják a politizálást, a KISZ-tagságot. Az EFT vezetőinek elméletileg sem fordult meg a fejében, hogy ezekre az emberekre építeni kellene, s akkor eredményesebben politikálhatnak a KISZ a parlamenten. Ez szerintem óriási hiba volt. M. T.